No. ३९६३ / घ

Title अभिधान-चिन्तामणि: (१-२ काण्डौ)

Author हेमचन्द्र:

Extent १८ पत्र Age

Subject कोश

हैंमी

नाममाला

३५३

St. Cal. में इसका नाम अभिधानचिन्ता मणि लिखा है

२६ पत्राणि

नं. ३५३

(१-२

१०

हैमीकोश

७४ २५०

हैमीनाममालाकांड ३

८६ E D

है॰प्र॰

।।१।।

श्रीगणेशायनमः।। प्रणिपत्यार्हतः सिद्धसांगशब्दानुशासनः रूढयौगिकमिश्राणांनाम्नांमालां
तनोम्यहम् १ व्युत्पत्तिरहिताः शब्दा रूढा आखंडलादयः योगोन्वयः स तु गुणक्रियासंबंधसंभवः २
गुणतो नीलकंठाद्याः क्रियातः स्रष्टृसन्निभाः स्वस्वामित्वादिसंबंधस्तत्राहुर्नामतद्वताम् ३ स्वासा
लधनभुग्नृपतिमलर्यकादयः। भूपालो भूधनो भूभुग्भूनेता भूपतिस्तथा ४ भूमांश्चेति कविरू
ढ्याज्ञेयोदाहरणावली जन्मात्कर्तृसदृक्स्रष्टृ विधातृकरसृसमा ५ जनकाद्योत्तिजहृहजन्मभू
सूसरणादयः धात्री हृद्ध्वजास्त्रपाणिपंकमौलिभूषणसन्निभाः ६ शालिशेखरमलर्यमौलिमेत्तंधिपाश्म लि ६
पिभो ज्याद्युर्गधो व्रततिरूपायिपाशाशनादयः ७ पत्युः कांताप्रियतमावधूप्रणयिनीनिभाः
कलत्राद्वरमणप्रणयीशप्रियादयः ८ सखुः सखिसमावाद्या हामियानासनादयः ज्ञाते त्रि॰१॰
ःस्वसृदुहितात्मजाग्रजावरजादयः ९ अप्पितकादिमनदर्पेश्रयास्तत्पर्यायशयवासिस ।।१।।

दादयः वध्मादि द्रूषिजिद्रूघातिक्रुगरिर्ध्वंसिशासनाः १० अप्यंतकारिस्मनस्येपच्छिन्मथनादयः वि
वह्नितो हि संबंध एकतोपि परात्मतः ११ प्राक्दर्शितसंबंधिशब्दाद्यो न्याय यथोचितम् दृश्यते खलु
वाहले वृषवाहनः १२ खले पुनर्वृषपतिर्हारप्पीलेहपलांछनः अंशोर्दीप्तिलेंशुमालीखलेंशु
पतिरंशुमान् १३ वध्यले हेरहिरिपुर्जेज्यलेचाहिभुक च्छिखी चिह्नैर्व्यक्तैर्भवेद्व्यक्तेर्जातिशब्दोपि
वाचकः १४ तथा ह्यगस्तिपूताशिदहितागाशानिगद्यते अयुग्विषमशब्दौ त्रिपंचसप्तादिवाच
कौ १५ त्रिनेत्रपंचेषुसप्तपलाशादिषु योजयेत् गुणशब्दो विरोध्यर्थं नञादिरितरोत्तरः १६ अभि
धत्ते यथा कृष्णः स्यादसितः सितेतरः वाड्वादिषु परे पूर्वं वडवाग्न्यादिषूत्तरे १७ क्वयपि भूभृदाद्ये
षु पर्याय परिवर्त्तनम् एवं परार्हन्निसहायो गात्स्तुरितियोगिकाः १८ मिश्राः पुनः परावृत्तसहा गीर्वा
णास्तन्निभाः प्रवक्ष्यंते तत्र लिंगं तु जेयं लिंगानुशासनात १९ देवाधिदेवाः प्रथमेकांडेदेवा द्वितीय
केनरस्तृतीयेतिर्यंचस्तुर्ये एकेंद्रियादयः २० एकेंद्रियाः पृथिव्यंबुतेजोवायुमहीरुहः कृमिपील

है० प्र०

॥२॥

पंर
कलूताद्यास्तुर्द्वित्रिचतुरिंद्रियाः २१ पंचेंद्रियाश्च मर्त्त्यकेकिमत्स्याद्याः स्थलखांबुगाः पंचेंद्रिया एव देवान
रा नैरयिका अपि २२ नारकाश्चेमे संगाः षष्ठे साधारणाः स्फुटम् प्रस्तोष्यंते यथास्थात्र लताद्याश्रीन पूर्वगो
२३ अर्हन्जिनः पारगतस्त्रिकालवित् क्षीणाष्टकर्मा परमेष्ठ्यधीश्वरः। शंभुः स्वयंभूर्भगवान्जगत्प्रभु
स्तीर्थंकरस्तीर्थकरो जिनेश्वरः २४ स्याद्वाद्यभयदसार्वाः सर्वज्ञः सर्वदर्शिकेवलिनौ देवाधिदेवबोधिद
पुरुषोत्तमवीतरागाप्ताः २५ एतस्यामवसर्पिण्यामृषभोजितशंभवौ अभिनंदनः सुमतिस्ततः प
द्मप्रभाभिधः २६ सुपार्श्वश्चंद्रप्रभश्च सुविधिश्चाथ शीतलः श्रेयांसो वासुपूज्यश्च विमलोनंतवीर्य
कृत् २७ धर्मः शांतिः कुंथुररो मल्लिश्च मुनिसुव्रतः नमिर्नेमिः पार्श्वो वीरश्च तु विंशतिरर्हताम्॥ २८ ऋ
षभो वृषभः श्रेयान् श्रेयांसः स्यादनंतजिदनंतः सुविधिस्तु पुष्पदंतो मुनिसुव्रतसुव्रतौ तुल्यौ २९। शिव०
अरिष्टनेमिस्तु नेमिर्वीरश्चरमतीर्थकृत् महावीरो वर्द्धमानो देवार्यो ज्ञातनंदनः ३० गणानवास्य
र्षिसंघा गणकास्तु गणाधिपाः इंद्रभूतिरग्निभूतिर्वायुभूतिश्च गोतमाः ३१ व्यक्तः सुधर्मा मंडितमौर्य ॥२॥

पुत्रावकंपितः अचलभ्राता मेतार्यः प्रभासश्च पट्यकुला: ३२ केवली चरमो जंबूस्वाम्यथ प्रभव
प्रभुः शय्यंभवो यशोभद्रः संभूतविजयस्तथा ३३ भद्रबाहुः स्थूलभद्रः श्रुतकेवलिनो हि षट् महा
गिरिसुहस्त्याद्या वज्रांता दशपूर्विणः ३४ इक्ष्वाकुकुलसंभूताः स्याद्द्वाविंशतिरर्हतां मुनिसु
व्रतनेमी तु हरिवंशसमुद्भवौ ३५ नाभिर्जितशत्रुश्च जितारिरथ संवरः मेघो धरः प्रतिष्ठश्च म
हासेननरेश्वरः ३६ सुग्रीवश्च दृढरथो विष्णुश्च वसुपूज्यराट् कृतवर्मा सिंहसेनो भानुश्च विश्व
सेनराट् ३७ सूरः सुदर्शनः कुंभः सुमित्रो विजयस्तथा समुद्रविजयश्चाश्वसेनः सिद्धार्थ एव च ३८
मरुदेवा विजया सेना सिद्धार्था च सुमंगला ततः सुसीमा पृथ्वी लक्ष्मणा रामा ततः परम् ३९ नंदा वि
ष्णुर्जया श्यामा सुयशा सुव्रताचिरा श्रीर्देवी प्रभावती च पद्मा वप्रा शिवा तथा ४० वामा त्रिशला
क्रमतः पितरो मातरोऽर्हतां स्याद्गोमुखो महायक्षस्त्रिमुखो यक्षनायकः ४१ तुंबुरुः कुसुमश्चापि
मातंगो विजयो जयः ब्रह्मा यक्षेट् कुमारः षण्मुखपातालकिन्नराः ४२ गरुडो गंधर्वो यक्षेट् कुबेरो वरु

हे॰प्र॰ णोपिच भ्रकुटिर्गोमेधः पार्श्वो मातंगोर्हदुपासकाः ॥४३ चक्रेश्वर्यजितबला दुरितारिश्च कालिका म
॥३॥ हाकाली श्यामा शांता भ्रकुटिश्च सुतारिका ४४ अशोका मानवी चंडा विदिता चांकुशा तथा कंदर्पा नि
र्वाणी बला धारिणी धरणप्रिया ४५ नरदत्ताथ गांधार्यंबिका पद्मावती तथा सिद्धायिका चेति जैन्याः
3 क्रमाच्छासनदेवताः ४६ वृषो गजोश्वः प्लवगः क्रौंचोब्जं स्वस्तिकः शशी मकरः श्रीवत्सः खड्गी महि
षः सूकरस्तथा ४७ श्येनो वज्रं मृगः छागो नंद्यावर्तो घटोपि च कूर्मो नीलोत्पलं शंखः फणी सिंहोर्ह
तां ध्वजाः ४८ रक्तौ च पद्मप्रभवासुपूज्यौ शुक्लौ च चंद्रप्रभपुष्पदंतौ कृष्णौ पुनर्नेमिमुनी विनीलौ
श्रीमल्लिपार्श्वौ कनकत्विषोन्ये ४९ उत्सर्पिण्यामतीतायां चतुर्विंशतिरर्हताम् केवलज्ञानी नि
र्वाणी सागरोथ महायशाः ५० विमलः सर्वानुभूतिः श्रीधरो दत्ततीर्थकृत् दामोदरः सुतेजाश्च स्वाम्य
थो मुनिसुव्रतः ५१ सुमतिः शिवगतिश्चैवास्तागोथ निमीश्वरः अनिलो यशोधराख्यः कृतार्थोथ जि शिव॰
नेश्वरः ५२ शुद्धमतिः शिवकरः स्यंदनश्चाथ संप्रतिः भाविन्यां तु पद्मनाभः सूरदेवः सुपार्श्वकः ५३ स्व ॥३॥

यंप्रभश्चसर्वानुभूतिर्देवश्रुतोदयौपेढालःपोट्टिलश्चापिशतकीर्त्तिश्चसुव्रतः ५४ अममोनिष्कषा
यश्चनिष्पुलाकोथनिर्ममः चित्रगुप्तःसमाधिश्चसंवरश्चयशोधरः ५५ विजयोमल्लदेवोचानंतवी
र्यश्चभद्रकृत् एवंसर्वावसर्पिण्युत्सर्पिणीषुजिनोत्तमाः ५६ तेषांचदेहोद्भुतरूपगंधोनिरामयःस्वे
दमलोज्झितश्चश्वासोब्जगंधोरुधिरामिषंतुगोक्षीरधाराधवलंह्यविस्रम् ५७ आहारनीहारविधिस्त्व
दृश्यश्चत्वारएतेतिशयाःसहोत्थाः क्षेत्रेस्थितिर्योजनमात्रकेपिनृदेवतिर्यग्जनकोटिकोटेः ५८ वाणी
नृतिर्यक्सुरलोकभाषासंवादिनीयोजनगामिनीच भामंडलंचारुचमौलिपृष्ठेविडंबिताहर्पतिमंड
लश्रि ५९ साग्रेचगव्यूतिशतद्वयेरुजावैरेतयोमार्यतिवृष्ट्यवृष्टयः दुर्भिक्षमन्यस्वकचक्रतोभ
यंस्यान्नैतएकादशकर्मघातजाः ६० खेधर्मचक्रंचमराःसपादपीठंमृगेंद्रासनमुज्वलंचछत्रत्रयं
रत्नमयध्वजोंघ्रिन्यासेचचामीकरपंकजानि ६१ वप्रत्रयंचारुचतुर्मुखांगताचैत्यद्रुमोधोवदनाश्चकं
टकाःद्रुमानतिर्दुंदुभिनादउच्चकैर्वातोनुकूलःशकुनाःप्रदक्षिणाः ६२ गंधांबुवर्षंबहुवर्णपुष्पवृष्टिः

ह॰प्र॰ कचश्मश्रुनखाप्रवृद्धिः चतुर्धामर्त्त्यनिकायकोटिर्जघन्यभावादपिपार्श्वदेशे ६३ ऋतूनामिंद्रिया
र्थानामनुकूलत्वमित्यमी एकोनविंशतिर्दैव्याश्चतुस्त्रिंशच्चमीलिताः ६४ संस्कारवत्त्वमौदात्त्यमुपचा
॥४॥ रपरीतता मेघगंभीरघोषत्वं प्रतिनादविधायिता ६५ दक्षिणत्वमुपनीतरागत्वं च महार्थता अव्याह
तत्वं शिष्टत्वं संशयानामसंभवः ६६ निराकृतान्योत्तरत्वं हृदयंगमतापि च मिथःसाकांक्षता प्रस्तावौ
चित्यं तत्त्वनिष्ठता ६७ अप्रकीर्णप्रसृतत्वमस्वश्लाघान्यनिंदता आभिजात्यमतिस्निग्धमधुरत्वं प्र
शस्यता ६८ अमर्मवेधितौदार्यं धर्मार्थप्रतिबद्धता कारकाद्यविपर्यासो विभ्रमादिवियुक्तता ६९ चि
त्रकृत्त्वमद्भुतत्वं तथानतिविलंबिता अनेकजातिवैचित्र्यमारोपितविशेषता ७० सत्त्वप्रधानताव
र्णपदवाक्यविविक्तता अव्युच्छित्तिरखेदित्वं पंचत्रिंशच्चवाग्गुणाः ७१ अंतरायादानलाभवीर्यभो शिव॰
गोपभोगगाः हास्यो रत्यरती भीतिर्जुगुप्सा शोक एव च ७२ कामो मिथ्यात्वमज्ञानं निद्रा चाविरतिस्त
थारागो द्वेषश्च नो दोषास्तेषामष्टादशाप्यमी ७३ महानंदोमृतं सिद्धिः कैवल्यमपुनर्भवः शिवनिःश्रे ॥४॥

यसं श्रेयो निर्वाणं ब्रह्म निर्वृतिः ७४ महोदयः सर्वदुःखक्षयो निर्याणमक्षरम् मुक्तिर्मोक्षोपवर्गो
थ मुमुक्षुः श्रमणो यतिः ७५ वाचंयमो यती साधुरनगार ऋषिर्मुनिः निर्ग्रंथो भिक्षुरस्य स्वतपो
योगशमादयः ७६ मोक्षोपायो योगो ज्ञानश्रद्धानचरणात्मकः अभावरणो पुनर्मौनं गुरुर्धर्मोपदे
शकः ७७ अनुयोगकृदाचार्य उपाध्यायस्तु पाठकः अनूचानः प्रवचने सांगेधीती गणिस्त्वसः ७८
शिष्यो विनेयो न्तेवासी शैक्षः प्राथमकल्पिकः सतीर्थ्यास्त्वेकगुरवो विवेकः पृथगात्मता ७९ एकब्र
ह्मव्रताचारा मिथः सब्रह्मचारिणः स्यात्सारंपर्यमाम्नायः संप्रदायो गुरुक्रमः ८० व्रतादानं परिव्र
ज्या तपस्या नियमस्थितिः अहिंसासूनृतास्तेयब्रह्माकिंचनता यमाः ८१ नियमाः शौचसंतोषं
स्वाध्यायतपसी अपि देवताप्रणिधानं च करणं पुनरासनम् ८२ प्राणायामः प्राणयमः श्वासप्रश्वा
सरोधनम् प्रत्याहारस्त्विंद्रियाणां विषयेभ्यः समाहृतिः ८३ धारणा तु क्वचिद्ध्येये चित्तस्य स्थिरबंधन
म् ध्यानं तु विषये तस्मिन्नेकप्रत्ययसंततिः ८४ समाधिस्तु तदेवार्थमात्राभासनरूपकम् एवं यो

गोयमाद्यैरष्टभिः सम्मतोथवा ८५ स्वःश्रेयसंशुभशिवेकल्याणंश्वोवसीयसंश्रेयः क्षेमंभा
वुकभविकंकुशलंमंगलंभद्रंमद्रशस्तानि ८६ इत्याचार्यश्रीमद्धेमचंद्रविरचितायामभिधानचिंता
मणौनाममालायांदेवाधिदेवकांडःप्रथमः १ स्वर्गस्त्रिविष्टपंद्योदिवौभुविस्तविषताविषोनाकः
गोस्त्रिदिवमूर्द्धलोकः स्वरालयस्तत्रसद्मन्यमराः १ देवाःसुपर्वसुरनिर्जरदेवतर्भुवर्हिर्मुखानिमि
षदैवतनाकिलेखाः वृंदारकाःसुमनसस्त्रिदशाअमर्त्याः स्वाहास्वधाक्रतुसुधाभुजआदिते
याः २ गीर्वाणामरुतोस्वप्नाविबुधादानवारयः तेषांयानंविमानोंधः पीयूषममृतंसुधा ३ असु
रानागास्तडितःसुपर्णकावह्नयोनिलाःस्तनिताः उदधिद्वीपदिशोदशभवनाधीशाःकुमारांताः
४ स्युःपिशाचाभूतायक्षाराक्षसाःकिन्नराअपिकिंपुरुषामहोरगागंधर्वाव्यंतराअमी ५ ज्योतिष्का
:पंचचंद्रार्कग्रहनक्षत्रतारकाः वैमानिकाःपुनःकल्पभवाद्वादशतेत्वमी ६ सौधर्मेशानसनत्कुमा शिव०
रमाहेंद्रब्रह्मलांतकजाः शुक्रसहस्रारानतप्राणतजाआरणाच्युतजाः ७ कल्पातीतानवग्रैवेय ॥५॥

काःपंचलवनुत्तराःऽनेकायभेदादेवंस्युर्देवाःकिलचतुर्विधाः ८ आदित्यसविताऽर्यमाखरसहस्रांशु
शुरंशुःरविर्मीत्तंडस्तरणिर्गभस्तिरहस्णोभानुर्नभोहमीणिःसूर्योर्कःकिरणीभगोग्रहपुषःपूषापतं
गःखगोमार्त्तीमोयमृताकृतांतजनकःप्रद्योतनस्तापनः ९ ब्रध्नोहंसश्चित्रभानुर्विवस्वानसूरस्त्वष्टा
द्वादशात्मा च हेलिः मित्रोध्वांतारातिरब्जांशुहस्तश्चकाष्ठाहर्वीधवःसप्तसप्तिः १० दिवादिनाहर्दिव
सप्रभाविभाभास्करः स्यान्मिहिरोविरोचनः ग्रहाब्जिनीगोकपतिर्विकर्त्तनोहरिःशुचीनोगगना
ध्वजाध्वगो ११ हरिदश्वोजगत्कर्मसाक्षीभास्वानविभावसुः त्रयीतनुर्जगच्चक्षुस्तपनोहरणसारथिः
१२ रोचिरूलरुचिशोचिरंशुगोरुग्मविरोककिरणालिषिलिषः। भाःप्रभावस्कगभस्तिभानवोभामयू
खमहसीबविर्विभा १४ प्रकाशस्तेजउद्योतआलोकोवर्यआतपः मरीचिकाम्मगतृष्णामंडलंतूप
सूर्यकम् १५ परिधिःपरिवेषश्चसूरसूतस्तुकाश्यपिः अनूरुर्विनतासूनुररुणोगरुडाग्रजः १६ रवं
तस्त्वकरितोजः प्लवगोहयवाहनः अष्टादशामाठराद्याःसवितुःपारिपार्श्विकाः १७ चंद्रमाःकुमुदबां

नी

ह०प्र० धवोस्त्राश्वेतवाजपमन्तस्तस्त्रिषिप्रग्णीः कौमुदीकुमदीमंदस्त्रजारो हिरणीद्विजनिशोषधीपतिः १८
जैवातृकोब्जश्चकलाशशैणच्छायामृद्दिंदुर्विधुरत्रिदृग्जः राजा निशारत्नकरौ च चंद्रः सोमोमृतश्च
॥६॥ तहिमद्युतिर्ग्लौः १९ षोडशोंशः कला बिंबूलं मंडलं लक्ष्मलांछनम् अंकस्तु लंकोभिज्ञानं चंद्रिका चं
द्रगोलिका २० चंद्रातपः कौमुदीच ज्योत्स्ना विर्वंतु मंडलमुत्तरत्नं तारकातारा ज्योतिषीभमुडुन्नह
: २१ धिष्ण्यमत्तमथाश्विन्यश्वकिनीदस्रदेवता अश्वयुग्वालिनीचाथभरणीयमदेवता २२
कृत्तिका बहुलाश्चाग्निदेवा ब्राह्मीतु रोहिणी मृगशीर्षं मृगशिरो मार्गश्चांद्रमसं मृगः २३ इल्व
लास्तु मृगशिरः शिरस्थाः पंचतारकाः अथार्द्रातु कालिनी रौद्री पुनर्वसू तु यामकौ २४ आदित्यौ
च पुष्यस्तिष्यः सिध्यश्च गुरुदेवतः सार्प्पश्लेषा मघाः पित्र्याः फाल्गुनीयानि देवता २५ सावित्र्यार्य
मदेवा हस्तः सवितृदेवतः त्वाष्ट्री चित्रानिली स्वाति र्विशाखेंद्राग्निदेवता २६ राधानुराधा तु मैत्री ज्ये शिव०
ष्ठेंद्री मूलमाप्तपः पूर्वाषाढा पीसोत्तराषाढा वैश्वी श्रवणः पुनः २७ हरिदेवः श्रविष्ठा तु धनिष्ठा वसु ॥६॥

देवतावारुणीतुशतभिषगजाहिर्बुध्नदेवताः २८ पूर्वोत्तराभद्रपदाद्वयंप्रोष्ठपदास्मृताः रेवतीतुपौ
ष्णोदाक्षायण्यः सर्वाः शशिप्रियाः २९ राशीनामुदयोलग्नंमेषप्रभृतयस्तुते आरोवक्रोलोहि
ताङ्गोमंगलोंगारकः कुजः ३० अषाढाभूर्नवार्चिश्चबुधः सौम्यः प्रहर्षुलः तःपंचार्चिः श्रविष्ठाभू
ः श्यामांगोरोहिणीसुतः ३१ बृहस्पतिः सुराचार्योजीवश्चित्रशिखंडिजः वाचस्पतिर्द्वादशार्चिर्द्वि
षणः फल्गुनीभवः ३२ गीर्वृहसोः पतिस्तथानुजोगिरसोगुरुः शुक्रोमघाभवः काव्यउशनाभार्ग
वःकविः ३३ षोडशार्चिर्दैत्यगुरुर्धिष्ण्यः शनैश्चरः शनिः छायासुतोसितः सौरिः सप्तार्ची रेवतीभ
ल वः ३४ मंदः क्रोडोनीलवासाः स्वर्भाणुस्तुविधुंतुदः तमोराहुः सैंहिकेयोभरणीरथ्याहिकः ३५
अश्लेषाभूः शिखीकेतुर्ध्रुवउत्तानपादजः अगस्त्योगस्तिः पीताब्धिर्वातापिद्विड्घटोद्भवः मैत्रावरु
णिराग्नेयउर्वशीयाग्निमारुतौ लोपामुद्रातुतद्भार्याकौषीतकीवरप्रदा ३७ मरीचिप्रमुखाः सप्तर्ष
यश्चित्रशिखंडिनः पुष्पदंतौपुष्पवंतावेकोक्त्याशशिभास्करौ ३८ राहुग्रासोर्केन्द्वोर्ग्रहउपरागउप

ह० प्र०
—।।१७।।

रोग उपप्लवः उपलिंगं त्वरिष्टं स्यादुपसर्ग उपद्रवः ३९ अजन्यमीतिरुत्पातो वह्न्युत्पात उपाहितः
स्यात्कालः समयो दिष्टानेहसौ सर्वमूषकः ४० कालो द्विविधोवसर्पिण्युत्सर्पिणीविभेदतः सागरको
टिकोटीनां विंशत्यासौ समाप्यते ४१ अवसर्पिण्यां षडरा उत्सर्पिण्यां त एव विपरीताः एवं द्वादश
भिररैर्विवर्त्तते कालचक्रमिदम् ४२ तत्रैकांतसुषमारश्चतस्रः कोटिकोटयः सागराणां सुषमा तु तिस्रस्तत्को
टिकोटयः ४३ सुषमदुःषमा ते द्वे दुःषमसुषमा पुनः सैका सहस्रैर्वर्षाणां द्विचत्वारिंशतोनिता ४४ अ
थ दुःषमैकविंशतिरब्दसहस्राणि तावती तु स्यात्।। एकांतदुःषमापि ह्येतत्संख्याः परेपि विपरीताः
४५ प्रथमेरत्रये मर्त्यास्त्रिद्व्येकपल्यजीविताः त्रिद्व्येकगव्यूतोच्छ्रायास्त्रिद्व्येकदिनभोजनाः ४६ कल्प
द्रुफलसंतुष्टाश्चतुर्थे त्वरके नराः पूर्वकोट्यायुषः पंचधनुःशतसमुच्छ्रयाः ४७ पंचमे तु वर्षशतायुषः
सप्तकरोच्छ्रयाः। षष्ठे पुनः षोडशाब्दायुषो हस्तसमुच्छ्रयाः ४८ एकांतदुःखप्रचिता उत्सर्पिण्यामपीदृ शिव०
शाः। पश्चानुपूर्व्या विज्ञेया अरेषु किल षट्स्वपि।। ४९।। अष्टादश निमेषास्तु काष्ठा काष्ठाद्वयं लवः ।।१७।।

ः कला तैः पंचदशभिर्लेशस्तद्द्वितयेन च ॥५०॥ क्षणस्तैः पंचदशभिः क्षणैः षड्भिस्तु नाडिका सा धा
रिका घटिका च मुहूर्त्तस्तद्द्वयेन च त्रिंशता तैरहोरात्रस्तत्राहर्दिवसो दिनं दिवं द्युर्वासरो घस्रः प्रभा
तं स्यादहर्मुखम् ॥५२॥ व्युष्टं विभातं प्रत्यूषं कल्यप्रत्युषसी उषः काल्यं मध्याह्नस्तु दिवामध्यं मध्यंदिनं
च सः ॥५३॥ दिनावसानमुत्सूरो विकालसवली अपि सायं संध्या तु पितृसूस्त्रिसंध्यं तूपवैणवम् ॥५४॥
प्राह्णकालस्तु कुतपोऽष्टमो भागो दिनस्य यः निशा निशीथिनी रात्रिः शर्वरी क्षणदा क्षपा ॥५५॥ त्रियामा
यामिनी भौती तमी तमा विभावरी रजनी वस्तिः श्यामा वासतेयी तमस्विनी ॥५६॥ उषा दोषेंदुकांताथ
तमिस्रा दर्शयामिनी ज्योत्स्नी तु पूर्णिमारात्रिर्गणरात्रो निशागणः ॥५७॥ पक्षिणी पक्षतुल्याभ्यामहो
भ्यां वेष्टिता निशा गर्भकं रजनीद्वंद्वं प्रदोषो यामिनीमुखम् ॥५८॥ यामः प्रहरो निशीथस्त्वर्द्धरात्रो महा
निशीथस्त्व) उच्चंद्रस्त्वपररात्रस्तमिस्रं तिमिरं तमः ॥५९॥ ध्वांतं भूच्छायांधकारं तमसं समवांधतः तुल्यनक्त
कं दिने काले विषुवद्विषुवं च तत् ॥६०॥ पंचदशाहोरात्रः स्यात्पक्षः स वहुलोऽसितः तिथिः पुनः कर्मवाटी प्र

ह॰प्र॰ तिपत्सन्ततिः समे ६१ पंचदश्यौ यज्ञकालौ पक्षांतौ पर्वणी अपि तत्सर्वमप्लंमत्तेषां पंचदश्योर्यदंत
रम् ६२ स पर्वसंधिः प्रतिपत्पंचदश्योर्यदंतरम् । पूर्णिमा यो स्मिमा सीसा राका पूर्णे निशाकरे ६३ कला
॥८॥ हीने सानुमतिर्मार्गशीर्षाग्रहायणी अमामावस्यमावस्या दर्शः सूर्येंदुसंगमः ६४ अमावास्यामा
४ वासी च सा तु दृष्टेंदु कुहूः कुहूः । दृष्टेंदुस्तु सिनीवाली भूतेष्टा तु चतुर्दशी ६५ पंचो मासो वसंतादि मार्गशी
र्षः सहः सहाः आग्रहायणिकश्चाथ पौषस्तैषः सहस्यवत् दुदु माघस्तपाः फाल्गुनस्तु फाल्गुनि
कस्तपस्यवत् चैत्रो मधुश्चैत्रिकश्च वैशाखो राधमाधवौ ६७ ज्येष्ठस्तु शुक्रोऽथाषाढः शुचिः स्यात्श्रा
वणो नभाः श्रावणिकोऽथ नभस्यः प्रोष्ठभाद्रपदः ६८ भाद्रश्चाप्याश्विन लाश्वयुजेषावथ कार्त्ति
कः कार्त्तिकिको बाहुलोर्जौ द्वौ द्वौ मार्गादिका ऋतुः ६९ हेमंतः प्रसलो रौद्रोऽथ शैषः शिशिरो समौ वसंत
इष्यः सुरभिः पुष्पकालो बलांगकः ७० । उष्ण उष्मागमो ग्रीष्मो निदाघस्तपऊष्मकः । वर्षास्तपात्य शिव॰
यः प्रावृण्मेघकालागमौ हरी ७१ शरद्घनात्ययोऽयनं शिशिरादौ त्रिभिस्त्रिभिः अयते दृग्गति ॥८॥

हृद्रहसेणार्कस्यवत्सरः ७२ ससंपर्यन्तमब्दोवर्षहायतोब्दंसमाःशरत मवेत्पैत्रंत्रेलंहोरात्रंमासेनाब्दिन
दैवतं ७३ दैवे युगसहस्रेद्वेब्राह्मःकल्पौतुतेनृणाम मन्वंतरंतुदिव्यानांयुगानामेकसप्तति ७४ कल्पो
युगांतःकल्पांतःसंहारप्रलयःक्षयः। संवर्त्तःपरिवर्त्तश्च समस्ताःस्त्रिजिहानकः ७५॥ तत्कालस्तुतदात्व
स्यात्तत्संसाहद्यवंफलं। आयतिस्तूत्तरःकालउदर्कस्तद्भवंफलम्॥ ७६॥ व्योमांतरिक्षंगगनंघनाश्रयो
विहायश्चाकाशमनंतपुष्करे अभ्रंमरुद्वर्त्मखमंबरंद्युमहत्सपथोवरस्वंधोदिवोविष्णुपदंवियन्नभः ७७॥ नभ्रा
भ्रंतडित्वान्मुदिरोघनाघनोभ्रंधूमयोनिस्तनयित्नुमेघाः जीमूतपर्जन्यबलाहकाघनोधाराधरोवाह
दम्बुधराजलात ७८ कादंबिनीमेघमालादुर्दिनंमेघजंतमः। आसारोवेगवान्वर्षोवातास्त्वंवारिशी
करः ७९ वृष्ट्यांवर्षणावर्षंतद्विघ्नेवाहग्रहाववातः॥ तोपलस्तुकरकःकाष्ठाशादिग्हरित्ककुपः
८०॥ पूर्वाप्राचीदक्षिणापाचीप्रतीचीतुपश्चिमा॥ अपराथोत्तरोदीचीविदिक्लपदिशप्रदिक् ८१ दि
ग्भवंदिग्भवंवस्त्वपागपाचीनमुदग्उदीचीनम्॥ प्राकप्राचीनंचसमेप्रसकत्तुसाप्रचीनम् ८२॥

ह०प्र० तिर्यग्दिशां तु पतय इंद्राग्नियमनैरृताः ॥ वरुणो वायुकुवेरावीशानश्च यथाक्रमम् ॥ २३ ऐरावतः पुंड
॥२०॥ रीको वामनः कुमुदोंजनः ॥ पुष्पदंतः सार्वभौमः सुप्रतीकश्च दिग्गजाः ॥ २४ सुत्रामा वास्तोष्पतिर्दलिमित्रा
काष्णाषाहः सुनासीरः सहस्रनेत्रो ॥ पर्जन्यो हर्यश्वऋभुक्षिवाजः इंद्रः तेप वृद्धश्रवसस्तुराषाट् २५ ऋरवर्षभस्तप
स्तुशोजिष्णुर्वज्री शतक्रतुः ॥ कौशिकः पूर्वदिग्वासवः स्वर्गः शचीपतिः २६ पतनाषाड्दुग्नधन्वा मरुत्वान्म
घवास्तु द्विषः पाकोद्यो वृत्रः पुलोमा नमुचिर्बलः ॥ २७ ॥ जंभः प्रिया शची इंद्राणी पौलोमी जयवाहि
नीतनयस्तु जयंतः स्यात्रुपर्द्रतो जयश्च सः २८ सुता जयंती तविषी ताविषुच्चैःश्रवा हयः मातलि
:सारथिर्देवनं दीव्हाः स्कंदोगजः पुनः २९ ऐरावणोभ्रमातंगश्च तुर्दंतार्कसोदरः ऐरावती हस्तिमल्ल
श्वेतगजोभ्रमुप्रियः ३० वैजयंती तु प्रासादः ध्वजो पुर्यमरावती सरोनंदी सरः पर्वत्स्कधर्मी नंदनं वन
म् ३१ वृक्षाः कल्पः पारिजातो मंदारो हरिचंदनः ॥ संतानश्च धनुर्देवायुधं तदृजुरोहितम् ॥ ३२ दी शि०ष०
र्घं स्वैरावतं वज्रं स्वरानिड्ह्लादिनी स्वरुः ॥ शतकोटिः पविः शंबो दंभोलिर्भिदुरं भिदुः ३३ व्याधाम कुलि ॥२०॥

ण्योस्याद्वृद्धिरितिभीःस्फूर्जथुर्दुर्नि:स्वनः वैद्यावश्विनीपुत्रावश्विनौवडवासुतौ ९५ नासिक्यावर्कजौद
स्रौनासत्यावप्युभौयमौ विश्वकर्मापुनस्त्वष्टाविश्वकृद्देववर्द्धकिः ९६ स्वःस्वर्गिवध्वोप्सरसःस्व
र्वेश्याउर्वशीमुखाहाहाहूहूश्चगांधर्वागांधर्वादिविगायनाः ९७ यमःकृतान्तपतिर्दक्षिणाशाप्रेता
त्पतिर्दंडधरोर्कसूनुःकीनाशःयमःसमवर्त्तिकालौदंडीशीर्णांघ्रिर्हर्यंतकधर्मराजाः ९८ यमराजःश्रा
द्धदेवःशमनोमहिषध्वजः।कालिंदीसोदरश्चापिधूमोर्णातस्यवल्लभा ९९ पुरीपुनःसंयमनीप्र
तीहारस्तुवैध्यतःदासोचंडमहाचंडौचित्रगुप्तस्तुलेखकः १०० स्याद्रक्षसःपुण्यजनोनक्तचरोच्छाया
त्वाशरःकौणपयातुधानोरात्रिंचरोरात्रिचरःपलादःकीनाशरक्षोनिकषात्मजाश्च १०१ क्रव्या
त्कहुरतैरक्तावसकयावहारस्त्वसांवमंदिरःप्रचेताःजलयादपतिपाशिमेघनादानलकांतरःसा
सरंजानश्च २ श्रीदःसितोदरकुहेशरवाःपिशाचकीवावकमलिश्रीशरणेलविलैकपिंगाःपौलस्त्यवैश्र
वणरत्नकराःकुवेरयक्षोन्तधर्मधनदोनरवाहतश्च ३ कैलासौकायक्षधनतनिधिकिंपुरुषेश्वरःवि

ह०प्र० मानं पुष्पकं चैत्ररथं वनं पुरी प्रभा ४ अलकाव स्वोकसारा स्फतो स्य नलकूवरः वित्तेशिवयस्यापातेयंरा
ःसारं विभवो वसु ५ कुल्लं द्रव्यं वयमक्थं स्वमृक्थं द्रविणं धनम् । हिरण्यार्थौ निधानं तु कुनाभिः
॥१०॥ शेवधिर्निधिः ६ महापद्मश्च पद्मश्च शंखो मकरकच्छपौ मुकुन्दकुन्दनीलाश्च चर्चाश्च निधयो नव ७
यक्षः पुण्यजनो राजा गुह्यको वटवासी पि किन्नरस्तु किंपुरुषस्तुरंगवदनो मयुः ९ शंभुः शर्वः स्था
10 णुरीशान ईशो रुद्रो हरिः शिवो वामदेवो वृषांकः कंठेकालः शंकरो । नीलकंठः श्रीकंठोग्रो धूर्जटिर्भीमभ
र्गौ ॥ १० ॥ मृत्युंजयः पंचमुखोष्टमूर्त्तिः श्मशानवेश्मा गिरिशो गिरीशः । षंढः [illegible]पशीश्वरः कृत्तिलिंग
एकाक्षिहृग्भालदृगेकपादः ॥ १९ महाट्टहासी घनवाहनो हिर्बुध्न्यो गविरूपाक्षविषांतकौ च महाव्रती
वह्निहिरण्यरेताः शिवोस्थिधन्वा पुरुषास्थिमाली ११ स्याद्व्योमकेशः शिपिविष्टभैरवौ दिक्कृत्तिवा
साभवनीललोहितौ ॥ सर्वज्ञनाट्यप्रियखंडपरशुर्वामहापराद्देवनटेश्वराहरः ॥ १२ पशुप्रथमभूतो शिव०
मापतिः पिंगजटेक्षणाः पिनाकशूलखट्वांगगंगाहिंदुकपालभृत् १३ गजपूषपुराणंगकालांधकम ॥१०॥

खाक्रुहृता(पाषदा) कपर्दोस्यजटाजूटः खट्वांगस्तु सुखं सुणाः १४ पिनाकंस्यात्जगवमजकावंच
तद्धनु।। ब्राह्म्यघा मातरः सप्त प्रमथाः पार्षदा गणाः १५ लघिमा वशितेशित्वं प्राकाम्यं महिमाणि
मायत्र कामावसायित्वं प्राप्तिरैश्वर्यमष्टधा ।।१६ गौरी काली पार्वती मातृमातायशरी रुद्राणी पंविका
म्बंविको मा दुर्गा चंडी सिंहयाना मृडानी कात्यायन्यो द्रहजार्या कुमारी १७ शांतिः शिवा महादेवीश्वरी
शी सर्वमंगला भवानी कृष्णा मेनाकस्वसा मेनाद्रिजेश्वरा १८ निशुंभशुंभमहिषमथनी भूतनायि
का तस्याः सिंहो मनस्तालः स्यातु वजयाजया १९ चामुंडा चर्चिका चर्ममुंडा मार्जारकर्णिका
कर्ममोटी महागंधा भैरवी च कपालिनी २० हेरंबो गणाधिपो विघ्नेशः पर्शुपाणिर्विनायकः द्वैमातुरो
गजास्यैकदंतौ लंबोदराखुगौ २१ स्कंदः स्वामी महासेनः सेनानीः शिखिवाहनः षाण्मातुरो ब्रह्मचा
री गंगोमाकृत्तिकासुतः २२ द्वादशाक्षो महातेजाः कुमारः षण्मुखो गुहः विशाखः शक्तिभृत्क्रौंचता
रकारिः शराग्निभूः २३ भृंगी भृंगिरिटिर्भृंगिरिटिर्नीडरास्थिविग्रहः कूष्मांडकेकेलिकिलो नंदीशोत्तमु

ह॰प्र॰
॥१९॥

नंदिनौ श्च द्रुहिणोग्निभूः २३) हिरण्यो विरिंचि द्रुघणो विरंचः परमेष्ठ्यजो ष्टश्रवणाः स्वयंभूः कमलनः कविः
सात्विकवेदगर्भौ स्थविरः शतानंदपितामहो कः २५ धाता विधाता विधिवेधसौ ध्रुवः पुराणगो हंसगा विश्वा
त्विकवेदगर्भ्वरेतसो प्रजापतिर्ब्रह्मचतुर्मुखो भवांतकृद्गुरुगकर्तृसरोरुहासनौ २६ शंभुः शतधृतिः स्रष्टा
क्रज्येष्ठो विरंचनः हिरण्यगर्भो लोकेशो नाभिपद्मात्मभूरपि २७ विष्णुर्जिष्णुर्जनार्दनो हरिर्हृषीके
शाच्युताः केशवो दाशार्हः पुरुषोत्तमो द्विरशायनोपेंद्रावजेंद्रानुजौ विष्वक्सेननरायणौ जलशयोनारा
यणः श्रीपतिर्दैत्यारिश्च पुराणयज्ञपुरुषस्तार्क्ष्यध्वजो धोक्षजः गोविंदषड्बिंदुमुकुंदकृष्णा वैकुंठपद्मे
शयपद्मनाभाः वृषाकपिर्माधववासुदेवौ विश्वंभरः श्रीधरविश्वरूपौ २९ दामोदरः शौरिसनातनौ वि
धुः पीतांबरमार्ङ्गी जिनौ कुमोदकः त्रिविक्रमोजद्रुहचतुर्भुजौ पुत्तर्वसुः शतावर्तगदाग्रजौ स्वभूः ३० मुंज
केशिवनमालिपुंडरीकाक्षवभ्रुः शशविंदुवेधसः पृश्निशृंगधरणीधरात्मभूः पांडवायनस्कवर्णविंद
वः । ३१ श्रीवत्सो देवकीसूनुर्गोपेंद्रो विष्वक्श्रवाः सोमसिंधुर्युगन्नाथो गोवर्द्धनधरोपि च । ३२ यदुनाथो

शिव॰
॥१९

गदाशार्ङ्गचक्रश्रीवत्सशंखमत्तामधधेनुकचाणूरपूतनायमलार्जुनाः ३३ कालनेमिहयग्रीवश्च
कण्ठीरिष्टकैटभाः।कंसकेशिमुराःशाल्वमैन्दद्विविदराहव ३४ हिरण्यकशिपुर्बाणाःकालेयोनरको
बलिःशिशुपालश्चास्यवध्यावैनतेयस्तुवाहनं ३५ शंखोस्यपांचजन्योकःश्रीवत्सोसिक्तनंदकः।गदा
कौमोदकीचापंशार्ङ्गंचक्रंसुदर्शनम॥३६। मणिःस्यमंतकोहस्तेभुजमध्येतुकौस्तुभः॥ वसुदेवोभक
स्यपोदुंदुरानकदुंदुभिः ३७ रामोहलीमुसलिसात्वतकामपालाःसंकर्षणःप्रियमधुर्बलरौहिणेयो
।साकिन्प्रलंबयमुनाभिदनंततालद्रुमैककुंडलसितासितरेवतीशाः ३८ बलदेवोबलभद्रोतीलवस्त्रो
च्युताग्रजः मुसलंलस्यसौनंदंहलंसंवर्त्तकाह्वयम्॥३९ लक्ष्मीःपद्मारमायामाताताश्रीकमलेंदिरा।ह
रिप्रियापद्मवासाक्षीरोदतनयापिच॥४० मदनोजराभीरुरनंगमन्मथोकमनःकलाकेलिरनन्य
जोब्जजःमधुदीपमारोमधुसारथिःस्मरोविषमायुधोदर्पककामहृद्वपाः ४१ मधकन्तःश्रीनंदनश्च
कंदर्पःपुष्पकेतनःपुष्पाणिपञ्चेषुचापास्त्राणपरीरीश्चवरस्पर्द्धिको ४२ केतनंमीनमकरौबाणाःपंच

हृ०प्र०

॥१२॥

रतिःप्रियामनःश्रृंगारसंकल्पात्मानोयोनिःस्मृहृन्मथः ४३ सुतौनिरुद्धऊष्यांकनुषेश्चोब्रह्मत्वसश्चसःपा
हृदः श्रात्मसूप्रसृणावशः जो विष्णुवाहनम् ॥४४॥ सौपर्णेयोवैनतेयः स्वपर्णःसर्प्पारातिःवज्रिजिद्वज्र
तुंडः पहिस्वामीकाश्यपिः स्वर्णकायस्तार्क्ष्यःकामायुर्गरुत्मान्स्कधाहत ४५ बुद्धस्तुसुगतोधर्मधातुस्त्रि
कालविज्जिनः बोधिसत्वोमहाबोधिरार्य्यःशास्तातथागतः ४६ पंचज्ञानः षडभिज्ञोदशार्हो दशभूमिगः
चतुस्त्रिंशज्जातकज्ञोदशपारमिताधरः ४७ द्वादशाक्षोदशबलस्त्रिकायः श्रीघनाद्वयौ समंतभद्रः संगु
प्तोदयाकूर्चोविनायकः ॥४८॥ मारलोकस्वजिद्धर्मीराजोविज्ञानमातृकः महामैत्रोमुनीन्द्रश्चबुद्धाः स्युः स
प्ततेत्वमी ४९ विपश्यी शिखी विश्वभूः ककुछंदश्चकांचनः काश्यपश्चसप्तमस्तुशाक्यसिंहोर्कबांधवः ५०
तथाराहुलसूः सर्वार्थसिद्धोगौतमान्वयः मायासुतःशुद्धोदनसुतोदेवदत्ताग्रजश्चसः ५१ असुरादितिदनुजाःपा
तालौकाःसुरारयःपूर्वदेवाःशुक्रशिष्याविद्याद्देव्यस्तुषोडशा ५२ रोहिणीप्रज्ञप्तीवज्रशृंखलाकुलशांकुशा
चक्रेश्वरीनरदत्ताकाल्यथासौमहापरा ५३ गौरीगंधारीसर्वास्त्रमहाज्वालाचमानवीवैरोट्याच्छुप्तामानसी

शिव०

॥१२॥

महामानसिकोतिता: १५४ वागब्राह्मीभारतीगौर्गीर्वाणीभाषासरस्वती। श्रुतंदेवीवचनंतुव्याहा
रोभाषितंवच: १५५ सविशेषणमाख्यातंवाक्यंस्याद्यंतकंपदं। राद्धसिद्धकृतेभ्योंतआप्तोक्तिःसमया
गमौ १५६ आचारांगंसूत्रकृतंस्थानांगंसमवाययुक्। पंचमंभगवत्यंगंज्ञाताधर्मकथापिच॥ १५७ उ
पासकांतकृदनुत्तरोपपातिकाद्दशा:प्रश्नव्याकरणंचैवविपाकश्रुतमेवच १५८ इत्येकादशसोपांगा
निद्वादशांगंपुनःदृष्टिवादोद्वादशांगीस्याद्गणिपिटकाह्वया १५९ परिकर्मसूत्रपूर्वानुयोगपूर्वगतचूलि
कापंचस्युर्दृष्टिवादभेदा:पूर्वाणिचतुर्दशापिपूर्वगते १६० उत्पादपूर्वमग्रायणीमथवीर्यत:प्रवादं।
स्यात् अस्तिज्ञानात्सत्यात्तदात्मन:कर्मणश्चपरम् १६१ प्रत्याख्यानंविद्याप्रवादंकल्याणनामधेयंचप्रा
णावायंचक्रियाविशालमथलोकबिंदुसारमिति १६२ स्वाध्याय:श्रुतिराम्नाय:वेदोवेदस्त्रयीपुन:ऋग्य
जु:सामवेदा:स्युरथर्वातुतदुद्धृतिः १६३ वेदांतस्यादुपनिषदोंकारप्रणवौसमौ शिक्षाकल्पौव्याकरणं
छंदोज्योतिर्निरुक्तय: १६४ षडंगानिधर्मशास्त्रंस्यात्स्मृतिर्धर्मसंहिता आन्वीक्षिकीतर्कविद्यामीमांसा

ह०प्र०
॥१३॥
13

तुविचारणा ६५ सर्गश्च प्रतिसर्गश्च वंशो मन्वंतराणि च वंशानुवंशचरितं पुराणं पंचलक्षणम् ६६ षडं
गी वेदाश्चत्वारो मीमांसान्वीक्षिकी तथा धर्मशास्त्रं पुराणं च विद्याएताश्चतुर्दश ६७ सूत्रं सूचनकृद्भा
ष्यं सूत्रोक्तार्थप्रपंचकम् प्रस्तावस्तु प्रकरणं निरुक्तं पदभंजनम् ६८ अवांतरप्रकरणविश्रामे शीघ्र
पावतः । आह्निकमधिकरणं त्वेकन्यायोपपादनं ६९ उक्तानुक्तदुरुक्तार्थचिंताकारितु वार्त्तिकं । टीकानि
रंतरंव्याख्या पंजिका पदभंजिका ७० निबंधे वृत्तिरर्थे संग्रहस्तु समाहृतिः परिशिष्टपद्धत्यादीन्यथाते
न समुन्नयेत् ७१ कारिका तु स्वल्पवृत्तौ बहोरर्थस्य सूचनी कलिंदिका सर्वविद्या निघंटुर्नाम संग्रहः ७२
इतिहासः पुरावृत्तं प्रवह्लिका प्रहेलिका जनश्रुतिः किंवदंती वार्त्तैतिह्यं पुरातनी ७३ वार्त्ता प्रवृत्ति
र्वृत्तांत उदंतो थाह्वयो भिधा गोत्रसंज्ञा नामधेयाख्याह्वाभिख्याश्च नाम च ७४ संबोधनमामंत्रणमाह्वा
नं त्वभिमंत्रणम् ॥ आकारणं हवो हूतिः संहूतिर्बहुभिः कृता ७५ उदाहार उपोद्घात उपन्यासश्च वाङ् शिव०
मुखं व्यवहारो विवादः स्याच्छपथः शपनं शपः ७६ उत्तरं तु प्रतिवचः प्रश्नः पृच्छानुयोजनं कथंकथिकता ॥१३॥

वाथदेवप्रस्नउपक्रतिः १७ चटुचाटुप्रियप्रायंप्रियंसत्यंचसूनृतम्आप्तसत्यंसम्यक्समीचीनमस्ततथ्यं
यथातथं १८। यथास्थितंयसद्भूतंलीकेतुवितथानृते अथक्लिष्टंसंकुलंचपरस्परपराहतं १९ सं
लंसुमक्षरंग्राम्यमश्लीलंम्लिष्टमस्फुटं लुप्तवर्णपदंग्रस्तमवाच्यंस्यादनक्षरम् २० अंबूकृतंसथूत्का
रंनिरस्तंत्वरयोदितं आम्रेडितंद्विस्त्रिरुक्तमबद्धंतुनिरर्थकम्॥ २१ यथमोसादनंतघसतोहेदोष
कीर्त्तनंमिथ्याभियोगोभ्याख्यानंसंगतंहृदयंगमम् २२ परुषंनिष्ठुरेरूक्षंविक्रुष्टमथघोषणा। उच्चै
र्घुष्टंवर्णनेडास्तवःस्तोत्रंस्तुतिर्नुतिः २३ श्लाघाप्रशंसार्थवादःसातुःमिथ्याविकत्थनं। जनप्रवादःकौ
लीनंविगानंवचनीयता २४ स्यादवर्णउपक्रोशोवादोनिष्ठपर्यपासरः गर्हणाधिक्क्रियानिंदाकुत्सा
क्षेपोजुगुप्सनम् २५ आक्रोशाभीषणाक्षेपाःशापःसहासरणारते विहूशंसनेगालिराशीर्मंगलशं
सनं २६ श्लोकःकीर्तिर्यशोभिख्यासमाज्ञासमारातीपुनः अशुभावाक्कुभाकस्मावर्ण्ण्रीचर्भटीसमे
२७ यःसनिंदउपालंभस्तत्रस्यात्परिभाषणं। आपद्यालापःसंभाषोनुलापःस्यान्मुहुर्वचः २८। अप्र

ह०प्र० र्थकं तु प्रलापो परिदेवनं। अनुलापः काकुवागन्योन्योक्तिः संलापकथा। ८९ विप्रलापो विरुद्धोक्तिरपला
पस्तु निह्नवः स्यात्प्रलापः स्यात् वचनं संदेशो वाचिकं ९०॥ आशाशिष्टिर्निराङ्ग्रिः आदेशो नियोग आ
॥१४ सने अववादोऽथ आह्वयप्रश्नः संप्रतिशासने ९१ संवित्संधा स्यादुपायः संप्रसादः प्रः परः अवः अंगी
कारोभ्युपगमः प्रतिज्ञा गूः संगरः ९२ गीतं तत्सवाद्यनृत्यं नाट्यं तौर्यत्रिकं च तत्। संगीतं प्रेक्षणार्थे
14 स्मिन् शास्त्रोक्ते नाट्यधर्मिका ९३ गीते गानं गेयं गीतिर्गांधर्वमथ नर्त्तनम्। नटनं नसं नत्तं वला स्यं
नाट्यं तताण्डवम् ९४ मंडले नतु यन्नृत्तं स्त्रीणां हल्लीसकं हि तत्। पात्रगोष्ठ्यामुखं तालेरसो वीरजयं
तिका ९५ स्थानं नाट्यरसरंगः स्यात् पूर्वरंग उपक्रमः। अंगहारोंऽगविक्षेपो व्यंजकोऽभिनयः समौ ९६ स च
तुर्विधश्चाहार्यो रचितो भूषणादिना वचसा वाचिकोंऽगेनांगिकः सत्वेन सात्विकः ९७ स्यान्नाटके प्रक
रणं भाणः प्रहसनं डिमः व्यायोगसमवकारो वीथ्यंकेहामृगा इति ९८ अभिनयप्रकाराः स्युर्भाषा षड् शिव०
संस्कृतादिकाः भारती सात्वती कैशिक्यारभट्यौ च वृत्तयः ९९ वाद्यं वादित्रमातोद्यं तूर्यं तूरं स्मरध्वजः ततं १४॥

वीणाप्रभृततकं तालप्रभृतिकं घनम् २० वंश्यादिकं तु शुषिरमानद्धं मुरजादिकम् वीणा पुनर्घोषवती
विपंचीकेवकूणिका १ वल्लकी सा च तंत्रीभिः सप्तभिः परिवादिनी शिवस्य वीणा नालंबी सरस्वत्यास्तु क
च्छपी २ नारदस्य तु महती गुणानां तु प्रभावती विश्वावसोस्तु बृहती तुंबरोस्तु कलावती ३ चंडालानां
तु कंडोलवीणा चांडालिका च सा कायः कोलंबकस्तस्या उपनाहो निबंधनम् ४ दंडः पुनः प्रवालः स्यात्क
कुभस्तु प्रसेवकः मूले वंशशलाका स्यात् कालिका कूणिकापि च ५ कालस्य क्रियया मानं तालः साम्ये पुन
र्लयः द्रुतं विलंबितं मध्यमोघस्तत्त्वं घनं क्रमात् ६ मर्दलो मुरजः सोर्ध्वालिंग्य ईक इति त्रिधा स्याद्यशः
पटहो ढक्का भेरी दुंदुभिरानकः ७ पटहो यः सारिका स्यात्कोणो वीणादिवादनम् शृंगार हास्य करुणा रौ
द्र वीर भयानकाः ८ बीभत्साद्भुतशांताश्च रसाः भावाः पुनस्त्रिधा स्थाय्या सात्विक संचारि प्रभेदैः स्याद्धृति
पुनः ९ रागोनुरागोनुरतिर्हीसस्तु हसनं हसः घर्घरो हासिका हास्यं तत्राद्यस्वरदे स्मितं १० वक्रोष्ठका
य हसितं किंचिच्छुतविहसितमट्टहासो महीयसि ११ अतिहासस्त्वनुस्यूतेऽपहासो कारणात्कृते सो

ह० प्र० ध्मासित्वाच्छुरितहसनं स्फुरदोष्ठके १२ शोकः शुक् छोचनं खेदः क्रोधो मन्युः क्रुधा स्यात् क्रुत्कोपः प्रति
घो रोषो हृत्. उत्साहः प्रगल्भता १३ अभियोगो ग्रहो प्रौढिः उद्योगः क्रियावसायकः ऊर्जोथ वीर्य्यं सो
॥१५॥ तिशायान्वितं १४ भयं भीर्भीतिरातंक आशंका साध्वसं दरः भिया वद्या हि भयं भूपतीनां स्वपरज
15 म् १५ अदृष्टं वह्नितोयादेर्दृष्टं स्वपरचक्रजम् भयंकरं प्रतिभयं भीमं भीष्मं भयानकम् १६ भीषणो
भैरवं घोरं दारुणं च भयावहं। जुगुप्सा तु घृणा स्याद्विस्मयमाश्चित्रमद्भुतम्॥ १७॥ चोद्यमाश्चर्ये शमः शां
तिः शमथोपशमावपि तत्क्षमा त्वयस्याच्चिनो भीरस्यानोकारणं कमात्॥ १८ स्तंभो जाड्यं स्वेदो घर्म्म इति
हर्षो पुलकः पुनः रोमांचकंटकोद्गम विकारो रोमहर्षणं १९ रोमोद्गम उद्धर्षणमुच्छ्वसनमित्यपि स्वरभे
दस्तु कल्लत्वं स्वरे कंपस्तु वेपथुः २० वैवर्ण्यं कालिकाथाश्रु वाष्पो नेत्राम्बुरोदनम्। अश्र मश्रु प्रलयस्तु
चेष्टितसख्यसात्त्विका २१ धृतिः संतोषः स्वास्थ्यं स्यादाध्यानं स्मरणं स्मृतिः मतिर्मनीषा बुद्धिर्धीर्धिषणा ज्ञ शिव०
प्तिश्चेतनाः २२ प्रतिभा प्रतिपत्प्रज्ञा प्रेक्षा चिदुपलब्धयः संवित्तिः शेमुषी दृष्टिः समेधी धारणा त्वमा २३ य ॥१५॥

राद्धांतस्तत्वानुगामी मोक्षे ज्ञानं विज्ञानमन्यतः शुश्रूषा श्रवणं चैव ग्रहणं धारणं तथा २४ ऊहापोहोर्थविज्ञा
नं तत्वज्ञानं च धीगुणाः व्रीडा लज्जा मंदाक्षं ह्रीस्त्रपा सापत्रपान्यतः २५ जाड्यमौर्ख्यं विषादोऽवसादः सादो
विषण्णता मदो मुन्मोहसंभेदो व्याधिस्त्वाधीरुजाकरः ॥२६ निद्रा प्रमीला शयनं संवेशः स्वापसंलयाः। नं
दीमुखी श्वासहेतिस्तंद्रा स्वप्नं तु साधिका २७ औत्सुक्यं रणरणकोत्कंठे आयल्लकारतीहल्लेखोत्कलिका
थावहित्थाकारगोपनं २८ शोकानिष्टाप्त्रे हरणं त्रास्त्राब्रापलं लनवस्थितिः। आलस्यं तंद्रा कौसीद्यं हर्षश्चित्त
प्रसन्नता २९ ह्लादः प्रमोदः प्रमदो मुत्प्रीतिरामोदसम्मदाः आनंदानंदथू गर्वस्त्वहंकारोऽवलिप्तता ३० दर्पो
भिमानो ममता मानश्चित्तोन्नतिः स्मयः। समियोऽहमहमिकाध्या तु संभावनात्मनि ३१ दर्प्पोत्साहो पुरुषका
स्याद्दहंपूर्विका पुनः अहंपूर्वमहंपूर्वमित्युग्रत्वं तु चंडता ३२ प्रबोधस्तु विनिद्रत्वं ग्लानिस्त्वबलहा
नता दैन्यं कार्पण्यं रापं श्रमस्तु क्लमः क्लेशः परिश्रमः ३३ प्रयासायासव्यायामा उन्मादश्चित्तविप्लवः मोहो
मौढ्यं चिंताध्यानममर्षः क्रोधसंभवः ३४ गुणो जिगीषोत्साहवान् त्रासस्त्वाकस्मिकं भयम अपस्मारः स्या

दावेशो निर्वेदः स्वावमाननम् ३५ आवेगस्तु त्वरित्तूर्त्तिः संवेगः संभ्रमस्त्वरा वितर्कः स्यादुन्नयनं पराम
र्शो विमर्शनम् ३६ अध्याहारस्तर्क ऊहोऽसूयान्यगुणदूषणम् मतिसंस्था मृत्युकालौ परलोकगमो लयः
३७ पंचत्वं निधनं नाशो दीर्घनिद्रा निमीलनम् दिष्टांतो न्तकालधर्मो विसामं सा तु सर्वगा ३८ मरको मा
रिस्त्रयस्त्रिंशदमी व्यभिचारिणः स्युः कारणानि कार्याणि सहचारीणि यानि वै ३९ रसादेः स्थायिनो लो
के तानि चेत्काव्यनाट्ययोः विभावा अनुभावाश्च व्यभिचारिण एवं च ४० व्यक्तः स तैर्विभावाद्यैः स्थायी
भावो भवेद्रसः पात्राणि नाट्येऽधिकृतास्तत्र द्वेषस्तु भूमिका ४१ शैलूषो भरतः सर्वकेशी भरतपुत्रकः
धर्मीपुत्रो रंगजाया जीवो रंगावतारकः ४२ नटः कृशाश्वी शैलाली चारणस्तु कुशीलवः भ्रुमुन्भ्रूपरः
कुंसो नटः स्त्रीवेशधारकः ४३ वेश्याचार्यः पीठमर्दः सूत्रधारस्तु सूचकः नेदीनु पाठको नांद्याः पार्श्वस्थ
ः पारिपार्श्विकः ४४ वासंतिकः केलिकिलो वैहासिको विदूषकः प्रहासी प्रीतिदश्चाथ षिड्गः पल्लवको वि
टः ४५ पिता त्वावुक आवुत्तभावुको भगिनीपतिः वो विद्वान युवराजः कुमारो भर्तृदारकः ४६ बालावास

मार्षश्चार्यो देवो भट्टारको नृपः राष्ट्रियो नृपतेः श्यालो दुहिता भर्तृदारिका ४७ देवीकृताभिषेकान्या
महिषी गणिकज्जुकानीचा चेटी सखी हूतौ हंडे हंजे हलाः क्रमात् ४८ अब्रह्मण्यमवध्योक्तौ ज्याय
सीतु स्वसा त्तिका भर्त्रीयं पुत्रो मातं ता भद्दे सौगतादय. ४९ पूज्ये तत्र भवानत्र भवांश्च भगवानपि पा
द्दा द्दारको देवप्रयोज्याः पूज्यनामतः ५० इति हेमाभ्रविरचितायां नाममालायां द्वितीयः कांडः २ म
र्त्यं पंचजनो मर्त्यस्य कः पुरुषः पूरुषो नरः मनुष्यो मानुषो नाविट् मनुजो मानवः पुमान् १ बालः पाकः
शिशुर्डिंभः पोतः शावस्तनंधय पृथुकाभीन्नान शायाः क्षीरकंठकुमारकः २ शिशुत्वे श्री राम·

नाममालाकोस

पत्र १७